

MIRAKEL IN LOURDES

Op zaterdag 8 december 2007, het feest van de Onbevleete Ontvangenis, vond in Lourdes een groot mirakel plaats : de **homilie van kardinaal Diaz**, pauselijk legaat. De woorden van de kardinaal staan in schril contrast met de recente encycliek van Benedictus XVI, die openlijk zijn afkeuring uitspreekt over de “kleine vragen” van Onze-Lieve-Vrouw van Fatima voor eerherstellende, medeverlossende devotie voor de bekering van de « arme zondaars ». De Paus schrijft immers :

« De gedachte dat we de kleine dagelijkse lasten, die ons steeds weer treffen als min of meer onaangename steken, kunnen “offereren” en er zo een zin aan kunnen geven, was een vorm van devotie die vandaag misschien minder beoefend wordt, maar die nog niet zo lang geleden zeer verspreid was » (nr. 40).

Om precies te zijn : tot aan het Tweede Vaticaans Concilie, dat er een einde aan gemaakt heeft. De Paus, die als raadgevend theoloog een van de bewerkers van de “hervorming” van deze « vorm van devotie » was, vervolgt : *« In deze devotie waren zeker elementen aanwezig die overdreven en misschien ook ongezond waren... »*

Heel de « geest van het Concilie » komt tot uitdrukking in dit verbluffend oordeel, dat meteen verklaart waarom zo koppig geweigerd wordt de eerherstellende devotie van de eerste zaterdagen van de maand aan te bevelen. Maar waarom dan ? Uitsluitend vanuit de bekommernis om te behagen aan de protestantse “waarnemers”.

Er volgt meteen een schijnbare correctie, die de « continuïteit » met de traditie herstelt : *« ... maar men moet zich afvragen of hierin toch niet iets essentieels vervat was dat een hulp zou kunnen zijn. »*

« Wat wil “offereren” zeggen ? » Voor een protestant niets.

De Paus probeert hem niettemin het principe van deze “medeverlossing” te doen toegeven : *« Deze personen waren ervan overtuigd in het grote medelijden van Christus hun kleine lasten te kunnen inschrijven, die hierdoor op een bepaalde wijze deel gingen uitmaken van de schat van medelijden waaraan de mensheid nood heeft. Zo konden de kleine dagelijkse lasten ook een zin krijgen... »* – de Paus zou moeten zeggen : een « verdienste », maar de protestanten willen noch van het woord noch van het begrip weten – « ... en bijdragen tot de bewerking van het goede, van de liefde tussen de mensen. »

Albino kardinaal Luciani, de toekomstige Paus Joannes-Paulus I, op bedevaart in Lourdes in het voorjaar van 1971.

Deze redenering typeert de pauselijke bekommernis om de continuïteit te onderstrepen, maar het kwaad is geschied en onherstelbaar zodra men zich veroorlooft als « overdreven » en « ongezond » te bestempelen wat het wezen zelf is van de boodschap van de Engel van Fatima én van Onze-Lieve-Vrouw in hoogsteigen persoon : *« Breng God een offer, telkens jullie daartoe in staat zijn, als daad van eerherstel voor de zonden waardoor Hij beledigd wordt, en als een smeekbede voor de bekering van de zondaars »* (zomer 1916). *« Willen jullie God al het lijden offeren waaraan Hij jullie graag deelachtig*

zou maken, als eerherstel voor de zonden waardoor Hij beledigd wordt en voor de bekering van de zondaars ? » (juni 1917).

De homilie van kardinaal-legaat Ivan Diaz schikt alles terug in zijn goede plooi, namens de Paus ! Het is een groter mirakel dan het openen van de ogen van een blinde of het losmaken van de tong van een stomme :

« We zijn hier verzameld aan de voeten van Onze-Lieve-Vrouw om het jubeljaar aan te vatten ter voorbereiding van de honderdvijftigste verjaardag van haar verschijningen op deze gezegende plaats. Ik breng u een zeer

hartelijke groet vanwege Zijne Heiligheid Paus Benedictus XVI, die mij opgedragen heeft u zijn vaderlijke liefde en bekommernis over te maken, u te verzekeren van zijn gebeden en u zijn apostolische zegen te geven.

« Als bedevaarders verenigd in de liefde van Christus willen we met dankbaarheid en genegenheid terugdenken aan de verschijningen die hier te Lourdes plaatsvonden in 1858. Laat ons samen proberen te voelen hoe het hart klopt van onze dierbare hemelse Moeder ; laten we haar woorden in herinnering te brengen en luisteren naar de boodschap die ze ons ook vandaag nog brengt.

« We kennen de geschiedenis van deze verschijningen goed. De H. Maagd is uit de hemel neergedaald als een moeder **vol bekommernis voor haar zonen en dochters die in zonde leefden**, ver van haar Zoon Jezus. Ze is verschenen in de grot van Massabielle, die in die tijd een moeras was waar de varkens rondliepen. En juist daar heeft zij gewild dat er een heiligdom opgetrokken werd, om aan te geven dat DE GENADE EN DE BARMHARTIGHEID van God moeten zegevieran over het ellendige moeras van de menselijke zonden. Vlakbij de plaats van de verschijningen heeft de Maagd een bron met overvloedig en zuiver water doen ontspringen. Dit water wordt door de bedevaarders met zoveel devotie gedronken en over de hele wereld verspreid, waardoor uitdrukking wordt gegeven aan het verlangen van onze liefdevolle Moeder om haar liefde en de redding door haar Zoon tot aan de uiteinden van de aarde te doen doordringen. Tenslotte heeft de Maagd Maria vanuit deze gezegende grot een dringende oproep tot allen gericht om te bidden en boete te doen om de bekering van de arme zondaars te bekomen.

« Men kan zich de vraag stellen : welke betekenis kan de boodschap van Onze-Lieve-Vrouw van Lourdes voor ons vandaag hebben ? Ik situeer deze verschijningen graag in de ruimere context van **de permanente en verbeterde strijd tussen de machten van het goede en die van het kwaad**, die bezig is sinds het begin van de geschiedenis van de mensheid in het Aards Paradijs, en die zal duren tot het einde van de tijden. Want de verschijningen van Lourdes behoren tot de eerste in een lange ketting van verschijningen van Onze-Lieve-Vrouw. Ze begonnen achttien jaar tevoren, in 1830, in de RUE DU BAC te Parijs, en kondigden het begin aan van **de beslissende strijd tussen Maria en de duivel**, zoals beschreven in de Bijbel. De zgn. wonderbaarlijke Medaille die de Maagd bij deze gelegenheid liet graveren, stelt haar voor met open armen van waaruit lichtende stralen komen : deze stellen de genaden voor die ze aan de hele wereld schenkt. Haar voeten rusten op de aardbol en verpletteren de kop van de slang, de duivel, wat de overwinning beduidt van de Maagd op de Boze en de machten van het kwaad. Rondom de afbeelding leest men volgende aanroeping : “**MARIA, ZONDER ZONDEN ONTVANGEN, BID VOOR ONS DIE ONZE TOEVLUCHT TOT U NEMEN.**” Het is opmerkelijk dat deze grote waarheid van de onbevleete ontvangenis van Maria uitgesproken werd vierentwintig jaar voordat Paus Pius IX dit als geloofsdogma afkondigde (1854) ; vier jaar later heeft Onze-Lieve-Vrouw zelf hier te Lourdes aan Bernadette willen openbaren dat zij **DE ONBEVLEETE ONTVANGENIS** was.

« Na de verschijningen te Lourdes heeft Onze-Lieve-Vrouw niet opgehouden haar levendige bekommernis voor het lot van de mensheid te tonen door verschillende ver-

schijningen overal ter wereld. Overal heeft ze **GEBED EN BOETE** gevraagd voor de bekering van de zondaars, want ze voorzag de geestelijke **RUÏNE** van sommige landen, het **LIJDEN DAT DE H. VADER ZOU MOETEN ONDERGAAN**, de **ALGEMENE VERZWAKKING VAN HET CHRISTELIJK GELOOF**, de moeilijkheden van de Kerk, de **OPKOMST VAN DE ANTICHRIST** en zijn pogingen om God te vervangen in het leven van de mens.

« Hier, in Lourdes, zoals overal in de wereld, is Onze-Lieve-Vrouw bezig met het weven van een immens netwerk van haar geestelijke zonen en dochters in de hele wereld, **OM EEN STERK OFFENSIEF TE LANCEREN TEGEN DE KRACHTEN VAN HET KWAAD, OM HET IN TE SLUITEN EN ALDUS DE EINDOVERWINNING VOOR TE BEREIDEN VAN HAAR GODDELIJKE ZON, JEZUS CHRISTUS.**

« De Maagd Maria nodigt ons ook vandaag weer uit om deel uit te maken van haar **strijdlegioen tegen de krachten van het kwaad**. Als teken van onze deelname aan haar offensief vraagt ze o. m. de **BEKERING VAN HET HART**, een grote devotie tot de **HEILIGE EUCHARISTIE**, het **DAGELIJKS BIDDEN VAN HET ROZENHOEDJE**, het **ONOPHOUELIJK GEBED** zonder hypocrisie, de **AANVAARDING VAN HET LIJDEN** voor de redding van de wereld. Dit kunnen misschien kleine dingen lijken, maar ze zijn machtig in de handen van God voor wie niets onmogelijk is. Zoals de jonge David met een kleine steen en een slinger de reus Goliath heeft verslagen, zo kunnen ook wij, met de kleine bolletjes van onze paternoster, heldhaftig de aanvallen van onze geduchte vijand trotseren en hem verslaan.

« **DE STRIJD TUSSEN GOD EN ZIJN VIJAND BLIJFT VOORTWOEDEN**, nog meer vandaag dan ten tijde van Bernadette, honderdvijftig jaar geleden. Want de wereld wordt op vreselijke wijze verzwolgen door het moeras van het secularisme dat een wereld zonder God wil scheppen, van het relativisme dat de blijvende en onveranderlijke waarden van het Evangelie verstikt, en van de godsdienstige onverschilligheid die onverstoorbaar blijft voor het hogere goed van wat God en de Kerk aangaat. Deze **STRIJD** maakt ontelbare slachtoffers in onze gezinnen en onder onze jeugd. [...] Maar één zaak staat vast : de uiteindelijke overwinning behoort aan God en dit zal bewaarheid worden dankzij Maria, **de Vrouw van het boek Genesis en de Apocalyps, die aan het hoofd van het leger van haar zonen en dochters zal strijden tegen de vijandelijke krachten van Satan en die de kop van de slang zal verpletteren.**

« In de grot van Massabielle heeft de Maagd Maria ons geleerd dat het ware geluk alleen in de hemel te vinden is. “**IK BELOOF NIET JE OP DEZE WERELD GELUKKIG TE MAKEN MAAR WEL IN DE ANDERE**”, sprak ze tot Bernadette. En het leven van Bernadette heeft dit duidelijk geïllustreerd. [...]

« Laten we in dit jubeljaar de Heer danken voor alle lichamelijke en geestelijke genadegaven die Hij heeft willen schenken aan zoveel honderdduizenden bedevaarders op deze heilige plaats, en bidden we op voorspraak van de H. Bernadette tot Onze-Lieve-Vrouw dat ze ons sterkt in de geestelijke strijd van elke dag, opdat we ons christelijk geloof in volheid zouden mogen beleven door de beoefening van de deugden die Maria onderscheidde : **FIAT**, **MAGNIFICAT** en **STABAT**. Dit wil zeggen : een onverschrokken **GELOOF** (**FIAT**), een mateloze **VREUGDE** (**MAGNIFICAT**) en een compromisloze **TROUW** (**STABAT**). »

VATICANUM II ONDER HET ONTLEEDMES

V. DE VERWERPING VAN EEN
EEUWENOUDE LITURGISCHE ERFENIS

Heeft men in de jaren na het Concilie de constituties en decreten van Vaticanum II verraden ? Of zat het vergif al in de teksten zelf ? Een kritische studie van « *Sacrosanctum Concilium* », de conciliaire constitutie over de liturgie die op 4 december 1963 afgekondigd werd door Paus Paulus VI, geeft een ondubbelzinnig antwoord.

EEN VEELBELOVENDE
LITURGISCHE BEWEGING

DE oorsprong van de zogenaamde *LITURGISCHE BEWEGING* ligt in Frankrijk : onder het pontificaat van de Z. Paus Pius IX maakte dom Prosper Guéranger (1805-1875) van de benedictijnenabdij van Solesmes van de restauratie van de Romeinse liturgie zijn levenswerk. Zijn opzet was om aan zoveel mogelijk gelovigen de fundamenteën van deze liturgie te doen kennen, zodat ze haar beter zouden begrijpen, liefhebben en respecteren. Parallel daarmee ondernam Solesmes het herstel van de gregoriaanse zang in zijn oorspronkelijke zuiverheid. De grote invloed van dom Guéranger bleek uit het feit dat in Frankrijk alle gallicaanse missalen werden ingetrokken ten voordele van de Romeinse liturgie.

Vijftig jaar later kreeg de liturgische beweging een nieuwe impuls dankzij dom Lambert Beauduin van de abdij Keizersberg bij Leuven die er een vurig pleidooi voor hield op het Congres van Mechelen in 1909. Deze benedictijn beriep zich op de woorden van de H. Pius X « over de deelname van de christenen aan de heilige mysteries als onmisbare bron van leven ». Abbé de Nantes : « *De abdij Keizersberg publiceerde daarop tijdschriften die volledig gewijd waren aan de liturgie, om haar te verklaren aan parochiepriesters en gelovigen, om de viering ervan meer waardigheid te verlenen en om iedereen te helpen er beter aan deel te nemen. Dat was precies wat de H. Pius X, de grote Hervormer, wilde* » (CRC nr. 101, jan. 1976, p. 3). « *Omnia instaurare in Christo* » !

Vanaf de jaren 1930 kreeg de liturgische beweging nog meer theologische en historische diepgang. Geleerden bestudeerden de geschiedenis van de liturgische instellingen, ontdekten vergeten riten, begrepen en verklaarden er de betekenis van. Een grote groep enthousiaste

liturgiespecialisten verrichtte schitterend werk, waarvoor zij de volle steun kregen van Pius XII. Deze Paus schreef het charter van de liturgische beweging met de encycliek *MEDIATOR DEI*, gepubliceerd op 20 november 1947.

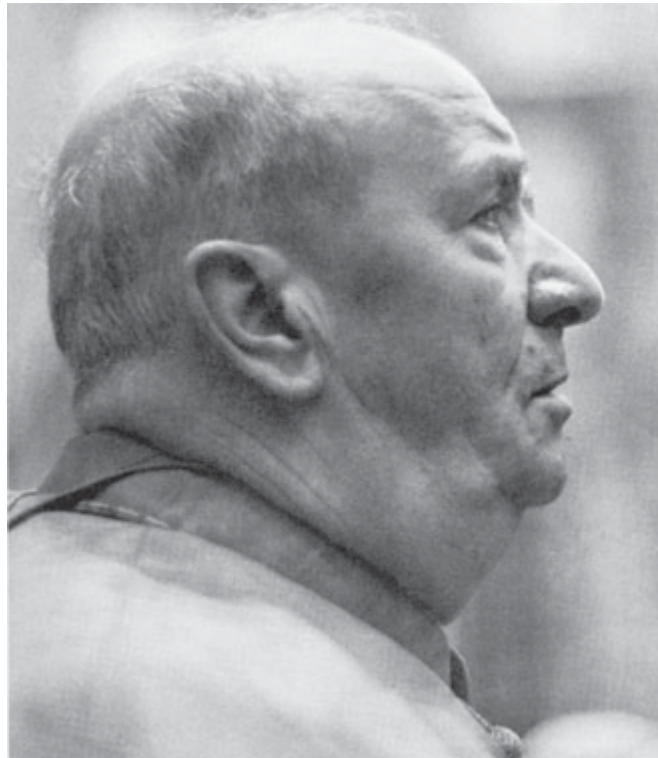
« *Onder de impuls van dom Lambert Beauduin en tot aan dom Botte* », legt abbé de Nantes uit, « *werd de liturgische restauratie beheerst door twee of drie basisbeginselen : de liturgie is volledig gericht op de cultus van God en de heiliging van het gelovige volk ; zij is een middel dat dienstbaar is aan de goddelijke genade, het geloof van de Kerk, de naastenliefde, het christelijk leven van de gelovigen. Pius XII moedigde de liturgiespecialisten aan in die richting en dekte zelf met zijn gezag hervormingen zoals die van de Goede Week, terwijl hij ook bepaalde stoutmoedige beslissingen nam zoals het toelaten van het tweetalig ritueel van de sacramenten.*

« *Maar deze liturgiespecialisten werden be-roofd van hun hervorming : hun beweging werd in een andere richting omgebogen, hun rangen werden gefiltreerd door personen die andere principes binnensmokkelden en die heel andere doelstellingen*

voorop stelden » (CRC nr. 101, p. 4).

Het was het *aggiornamento* afgekondigd op het Tweede Vaticaans Concilie dat aan bepaalde personen met hersenschimmen of met verkeerde bedoelingen de kans gaf om hervormingen door te drukken die Pius XII in *Mediator Dei* had beoordeeld als « afwijkingen » :

« *Wij bemerken niet zonder bezorgdheid en vrees dat sommigen te begerig zijn naar nieuwigheden en daarvoor verdwalen buiten de wegen van de gezonde leer en de voorzichtigheid. Het is hun wil en hun verlangen om de heilige liturgie te vernieuwen, maar daarbij doen zij vaak een beroep op principes die, in theorie of in de*

Alfredo kardinaal Ottaviani : « *Ik heb het altijd als mijn plicht beschouwd om de Opperherder te dienen in de waarheid en in de gerechtigheid* » (interview met Robert Serrou, december 1968). De Opperherder of de Kerk ? Het drama van de voorman van de traditionalisten was dat de Pausen die hij wilde dienen een revolutie in de Kerk en een breuk met de traditie nastreefden.

praktijk, deze heilige zaak compromitteren en soms zelfs met dwalingen bezoedelen.

« Met de geest en het hart terugkeren naar de bronnen van de gewijde liturgie is zeker een wijze en lofwaardige zaak, want de studie van deze discipline is van groot nut, om met meer diepgang en zorg de betekenis van de feestdagen te doorgronden, de zin van de formules en de ceremoniën die in zwang zijn. Maar het is niet wijs en niet lofwaardig om alles altijd te willen terugvoeren naar de oudheid. Zo verlaat men de rechte weg als men bij voorbeeld aan het altaar zijn primitieve rol van tafel wil teruggeven, als men de zwarte kleur radicaal wil schrappen uit de waaier van liturgische kleuren, of de heilige beeltenissen en beelden wil verwijderen uit de godshuizen, of de goddelijke Verlosser op het Kruis wil afbeelden zonder de tekenen van de afschuwelijke pijnen die Hij geleden heeft... »

« Zo'n manier van denken en handelen zou de buitensporige en ongezonde passie voor oude dingen doen herleven waaraan het onwettig concilie van Pistoia (1786) zich bezondigde, en zou de talrijke dwalingen doen ontwaken die aan de basis lagen van dit vals concilie én eruit voortvloeiden, tot groot onheil voor de zielen. »

CONTINUÏTEIT OF BREUK ?

Op het Tweede Vaticaans Concilie was het schema over de liturgie het eerste dat in de aula voorgesteld en bediscussieerd werd. De modernistische minderheid was erin geslaagd om, met de steun van pater Annibale Bugnini, secretaris van de betreffende voorbereidende commissie, een aantal van haar ideeën in het schema te doen opnemen. Anders dan de andere voorbereidende schema's beantwoordde dat over de liturgie daardoor in hoge mate aan de verlangens van de hervormingsgezinde partij.

Kardinaal Frings (Keulen) opende het debat op 22 oktober 1962 met een lofprijzing op het schema. Hij beweerde dat het « *bijna* een testament van de grote Paus Pius XII was ». De vraag was natuurlijk wat de draagwijdte was van dat « *bijna* ». Lag het schema werkelijk volledig in de lijn van de liturgische vernieuwing die door de H. Pius X en door Pius XII gewild was ? Kardinaal Frings suggereerde dit, om het akkoord van de traditioneel ingestelde meerderheid los te krijgen...

De verdedigers van het geloof lieten zich echter niet onbetuigd : zij maakten duidelijk dat er veeleer sprake was van een **breuk** en legden de vinger op de vele theologische dwalingen die het document bevatte. Zo veroordeelde Mgr. Vagnozzi, apostolisch legaat voor de Verenigde Staten, het schema « omdat het slecht was opgesteld en vol slordige definities zat. Hij stelde voor het opnieuw te bewerken op basis van de encycliek *Mediator Dei* van Pius XII en verwees hiervoor naar de Theologische commissie, die onder leiding stond van kardinaal Ottaviani » (Xavier Rynne, *Brieven uit Vaticaanstad*, deel 1, 1963, p. 98). Hij werd bijgevalen door kardinaal Ruffini (Palermo), Mgr. Dante (pauselijk

ceremoniemeester en secretaris van de Congregatie van de riten), Mgr. Staffa (secretaris van de Congregatie van de seminaries en de universiteiten), Mgr. Parente (assessor van het H. Officie), de Amerikaanse kardinalen Spellman (New York) en McIntyre (Los Angeles), kardinaal Siri (Genua).

Verschillende sprekers legden de nadruk op het belang van de handhaving van de eeuwenoude Latijnse liturgie voor het bewaren van de eenheid in de Kerk. Mgr. Dino Staffa : « *Er wordt gezegd dat wij de heilige liturgie moeten aanpassen aan de gewijzigde tijden en omstandigheden. Maar we moeten ook naar de gevolgen kijken. Het gelaat van de maatschappij verandert snel, en zal zelfs nog sneller veranderen. Wat de massa van de mensen vandaag aangenaam vindt, zal over dertig of vijftig jaar ongepast lijken. We moeten dus besluiten dat na 30 of 50 jaar alles of bijna alles van de liturgie opnieuw zal moeten veranderd worden. Dat is het logisch gevolg van het genoemde uitgangspunt, maar het is niet erg aanvaardbaar voor de heilige liturgie, niet erg bruikbaar voor de waardigheid van de Kerk, niet erg veilig voor de integriteit en de eenheid van het geloof, niet erg gunstig voor een eenvormige discipline. Terwijl de wereld met de dag meer neigt naar eenheid, vooral in de manier van werken en leven, gaan wij van de Latijnse Kerk dan de bewonderenswaardige liturgische eenheid verbreken en verdelen over landen, regio's en zelfs provincies ? » (24 oktober 1962).*

Lijnrecht tegenover deze concilievaders stonden onder meer de kardinalen Léger (Montréal), Meyer (Chicago), Feltin (Parijs) en Alfrink (Utrecht), die zich uitspraken voor allerlei veranderingen zoals het gebruik van de volkstaal in de mis, de veralgemeende invoering van de communie onder twee gedaanten en de concelebratie.

OTTAVIANI BUITENSPEL GEZET

Op 30 oktober nam kardinaal Ottaviani zelf het woord voor een dramatische verdediging van de Traditie. « *Zijn deze Vaders van plan een revolutie te ontkenen ? »*, vroeg hij zich luidop af. De liturgie moest beschouwd worden als heilige grond, die met omzichtigheid benaderd diende te worden. « *In artikel 37 van het schema staat dat "het ordinarium van de mis herzien moet worden, ofwel in zijn algemene structuur, ofwel in zijn afzonderlijke delen". Wat betekenen die woorden ? Wil men soms heel de mis ondersteboven gooien ? Zijn wij er op uit om verbazing of zelfs schandaal te verwekken bij het christenvolk door veranderingen aan te brengen aan een zo eerbiedwaardige ritus, die reeds zoveel eeuwen bestaat en zo vertrouwd geworden is ? Het is volkomen onaanvaardbaar de ritus van de heilige mis te behandelen als een stuk weefsel dat men aanpast aan de mode volgens de fantasie van elke generatie ! »*

Omdat de nieuwlichters schermden met het gezag van Pius XII, herinnerde Ottaviani hen aan één van de beslissingen van deze Paus : « *De Opperherder heeft op het internationaal liturgisch congres van Assisië in 1956 gezegd : "De Kerk heeft ernstige motieven om in de*

Mgr. Dino Staffa, secretaris van de Congregatie van de seminaries en de universiteiten, was een strijdlustig verdediger van de traditionele leer. In 1963 was hij de bezieler van een decreet dat van katholieke universiteiten eiste dat ze de goedkeuring van het Vaticaan zouden vragen vooraleer een eredocoraat uit te reiken; aanleiding was het eredocoraat dat de Amerikaanse *Saint Louis University* had gegeven aan Hans Küng, expert op het Concilie. « Veel *periti* vertellen onzin », aldus Staffa. « Als wij hem een eredocoraat geven, dan lijkt het alsof we zijn ideeën goedkeuren. »

Latijnse ritus van de mis de onvoorwaardelijke verplichting voor de celebrant om het Latijn te gebruiken krachtig te handhaven. » *Als u zich beroept op het gezag van Pius XII, citeer hem dan niet alleen wanneer het u goed uitkomt.* »

De hervormingsgezinden begonnen ongemakkelijk op hun stoel over en weer te schuiven, want ze begrepen dat de « waakhond van de Kerk » indruk maakte op de hoge vergadering. Plots stak kardinaal Tisserant zijn polshorloge onder de neus van kardinaal Alfrink, die op 30 oktober dagvoorzitter was: Ottaviani had de reglementaire spreektijd van tien minuten overschreden. De Nederlander begreep de boodschap en beging de brutaliteit om zijn belletje te laten rinkelen en de proprefect van het H. Officie zonder meer te onderbreken: « *Eminentie, uw tijd is om!* » Tien minuten om twintig eeuwen traditie te verdedigen! Toen Ottaviani in zijn heilige verontwaardiging toch verder ging met spreken, gaf Alfrink aan een technicus de opdracht om de microfoon af te sluiten; de kardinaal sprak verder zonder dat iemand nog kon horen wat hij zei, tot het gelach hem duidelijk maakte wat er aan de hand was (zie Ralph W. Wiltgen, *The Rhine Flows into the Tiber*, New York 1967).

« *De pro-prefect van het H. Officie werd gelijkgeschakeld met de aanwezige bisschoppen: niet méér gezag dan de bisschop van Cuernavaca!* », schreef abbé de Nantes (*Brief* nr. 195).

Vernederd en gekwetst verliet kardinaal Ottaviani de tribune, onder het spottend applaus van de hervormers. « *Ik kom niet terug naar deze vergadering zolang ik geen genoegdoening gekregen heb* », verklaarde hij.

Maar de Paus nam hem niet in bescherming en de kardinaal kwam twee weken later terug in de aula zonder genoegdoening verkregen te hebben...

Joannes XXIII was helemaal niet onder de indruk van de machtsgreep tegen de behoeder van het geloof. Integendeel: de richting die het Concilie onder druk van de clan van de hervormers uitging, leek hem juist een bijzonder goed voorteken. Tijdens de algemene audiëntie daags na de vernedering van kardinaal Ottaviani sprak hij: « *De genade van de Heer leidt het Concilie. Hoewel iedereen de grootste vrijheid heeft om zijn mening uiteen te zetten [sic] komt men tot heilige en vruchtbare overeenstemming, zonder dat een schaduw van vijandigheid of van passie de debatten overschaduwt. Het is dus duidelijk dat de genade van de H. Geest het hart vervult van de bisschoppen, de theologen*

en iedereen die voor deze indrukwekkende vergadering werkt. We kunnen daarom zeggen dat we een werkelijk gezegende periode doormaken. »

Toen de verdedigers van de traditie aan de Paus gerechtigheid kwamen vragen tegen de brutaliteiten en de onwettigheden van de nieuwlichters, antwoordde hij gewoon dat « *het op het concilie van Trente veel erger was geweest: toen had een Latijnse bisschop de baard van een Griekse bisschop uitgetrokken.* » Ja, maar omdat hij een deel van de baard van Mgr. Zanettino had uitgetrokken werd de bisschop van Cava uit het Concilie gestoten.

Uiteindelijk sloten alle traditionalisten zich aan bij het schema dat, na goedkeuring van een aantal amendementen, de constitutie *SACROSANCTUM CONCILIUM* werd. Dit document werd nagenoeg unaniem aangenomen, met 2158 stemmen tegen 19, en op 4 december 1963 afgekondigd door Paus Paulus VI.

COMLOT VOOR EEN MACHTSGREEP

Abbé de Nantes stelde vast dat de principes die in de constitutie worden uiteengezet voor een groot gedeelte traditioneel zijn. **Toch zijn er twee gevaarlijke nieuwigheden: de macht die wordt toegekend aan de "bisschoppenconferenties" en het gebruik van de volkstaal.** Daarom waarschuwde hij vanaf januari 1964, in zijn *Brief* nr. 163, tegen het ondermijnend misbruik dat van de constitutie volgens hem zou gemaakt worden – wat door de trieste feiten van de daaropvolgende decennia uitgebreid bevestigd werd.

De nieuwigheden werden in het conciliedocument binnengesmokkeld met een welbepaald doel: de basis leggen voor een machtsgreep tegen de Romeinse curie.

In het begin van de jaren 1960 begreep de modernistische maffia dat zij de eeuwenoude liturgie niet op een revolutionaire manier zou kunnen veranderen zolang de Congregatie van de riten in Rome de macht inzake liturgie in handen had. Hoe moest het obstakel uit de weg geruimd worden? **Door een nieuwigheid in te voeren in artikel 22 van SACROSANCTUM CONCILIUM.**

Dit artikel begint met de bevestiging van de traditionele leer : « **De regeling van de heilige liturgie hangt uitsluitend af van het gezag in de Kerk, welk gezag berust bij de Apostolische Stoel** [de Paus en de Congregatie van de riten die in zijn naam het gezag uitoefent] **en, overeenkomstig de wettelijke voorschriften, bij de bisschop** [elke bisschop individueel, in zijn eigen bisdom]. »

Maar in paragraaf 2 sluipt een nieuwlichterij binnen, namelijk een nieuw, een ander gezag : « **Krachtens door het recht verleende volmacht komt de regeling van de liturgie binnen vastgestelde grenzen ook toe aan de verschillende bevoegde territoriale bisschoppenconferenties die wettig zijn ingesteld.** »

Verbluffende vaststelling : « *Wanneer, in 1963, door deze constitutie beslist wordt om de regeling van de liturgie “ook” toe te vertrouwen aan de bisschoppenconferenties, heeft het Concilie deze nieuwe entiteiten dogmatisch en juridisch nog niet erkend ! Ze bestaan met andere woorden nog niet ! “Sacrosanctum Concilium” loopt vooruit op wat nog fel bediscussieerd zal worden en slechts met moeite aangenomen...* »

Onze geestelijke vader begreep in 1963 al perfect wat er in de keukens van de modernisten bekooktoofd werd : een echt complot, dat door de historici vandaag ontdekt wordt bij het systematisch analyseren van de archieven van bisschoppen en experts. Zo schreef Mgr. Spülbeck, bisschop van Meissen en lid van de liturgische commissie, op 11 mei 1963 aan kardinaal Döpfner, aartsbisschop van München : « *Wij hebben gisteren onze werkzaamheden beëindigd. Ook al zijn onze verzoeken niet volledig ingewilligd, toch is de deur blijven openstaan voor alles. We mogen niet méér vragen als we tweederde van de stemmen in de aula willen behalen. Het essentiële zijn de rechten en de bevoegdheden van de lokale bisschoppenconferenties, die in ons project een beslissende rol spelen* » (Giuseppe Alberigo, *Histoire du Concile Vatican II*, 1959-1963, dl. 3, p. 212).

De tekst van de conciliaire constitutie vermeldt deze bisschoppenconferenties (“de bevoegde territoriale kerkelijke autoriteit van art. 22 par. 2”) haast op elke bladzijde. Het komt erop neer dat zij het zijn die uiteindelijk alles beslissen, naar eigen willekeur en in de praktijk los van elke bevoegding door Rome (dat wil zeggen de Congregatie van de riten, waarvan men absoluut verlost wil zijn) én van de wil van de plaatselijke bisschop (die het zwijgen wordt opgelegd in naam van de collegialiteit).

« *Zoals iedereen weet* », aldus abbé de Nantes, « *kan een vergadering onmogelijk een leerstellige synthese voorstellen of wetten voorbereiden. Het zijn permanente secretariaten en commissies van experts die het gehele werk in handen hebben dat de geesten stuurt en de beslissingen bepaalt. Het gevolg is dat een netwerk van commissies zich op die manier als een spinnenweb over de ganse Kerk begint uit te strekken.* » De individuele bisschoppen worden vleugellam gemaakt en onderworpen aan de dictatuur van anonieme “**experts**” (art. 25), geestelijken zowel als “**kundige leken**” (art. 44).

DE LITURGIE DOOR HET VOLK

De fundamentele ondeugd van de constitutie is dat zij alles wil veranderen door de democratie in te voeren in de liturgie.

Om aan God onze Vader de cultus te wijden die wij hem verplicht zijn, hebben wij een Bemiddelaar : Onze Heer Jezus Christus. « *Het is Jezus Christus in hoogsteigen Persoon die de heilige liturgie opdraagt als enige en soevereine priester. Dit dogma sluit het menselijk offer niet uit, integendeel, het geeft zijn diepe betekenis aan het sacrament van het priesterschap in de Kerk. De functie van de priester is te handelen “in persona Christi”, als plaatsvervanger van de Heer zelf. De priesterwijding, en zij alleen, verleent aan de uitverkorenen van God de macht om de goddelijke cultus van het H. Misoffer op te dragen, de zonden te vergeven en de sacramenten toe te dienen* » (CRC nr. 53, pp. 11-12).

Wat het Concilie gedaan heeft, is pogen om het onderscheid uit te wissen tussen het priesterschap en het gelovige volk.

Vanaf artikel 10 van de constitutie is de bocht in de richting van de democratie duidelijk : de bemiddelaar, dat wil zeggen de priester die Jezus Christus vertegenwoordigt, is uit de tekst verdwenen ; wat overblijft zijn “de gelovigen”. « **Allen, door geloof en doopsel kinderen van God geworden, komen samen, loven God in de gemeenschap van de Kerk, nemen deel aan het offer en nuttigen de maaltijd des Heren** » (art. 10).

« *De liturgie is op die wijze geen zaak van het priesterschap meer* », schrijft abbé de Nantes. « *Ze wordt losgeweekt van de idee van het middelaarschap tussen God en zijn zondig volk. Het gaat niet meer om het opdragen van een cultus aan God door zijn priesters om het gelovige volk te heiligen, maar om het werk van een priester-Volk dat volmaakt en heilig is en dat zuivere lof aan God brengt.* »

Volgens de traditie is de liturgie een ritueel : de priester spreekt gewijde en door iedereen gekende formules uit die vrij zijn van dwaling en bijgeloof, waardoor de riten hun geldigheid verwerven en hun bovennatuurlijk effect : zij verspreiden de genade.

« *Wat heeft men op het Concilie uitgevonden ? Dat deze riten voor het volk ontoegankelijk en onbegrijpelijk waren. Daarom moest de liturgie voortaan het werk van Christus zijn door middel van “**zijn Lichaam**” : het gelovige volk.* »

ACTIEVE DEELNAME VAN EEN ANDER GENRE

De H. Pius X en Pius XII hebben zeker de “actieve deelname” van de gelovigen aangemoedigd, maar altijd met hetzelfde doel voor ogen : om meer intiem deelachtig te worden aan de goddelijke mysteries.

Pius XII spoorde de gelovigen aan om de mystieke schoonheid van de riten te waarderen en om de ceremonies te volgen « *met een aandacht en een vurigheid die hen nauw verenigen met de Soevereine Priester* », zodat zij deel zouden hebben, « *in zoverre dat dit menselijk gesproken mogelijk is, aan de gevoelens waardoor de goddelijke Verlosser bezielde was toen Hij het offer van*

zichzelf aanbood. » De Paus wenste bij voorbeeld dat de gelovigen de gebeden in hun moedertaal zouden bidden terwijl de priester ze in het Latijn opzegde.

Niettemin eiste de Paus dit niet als een absolute noodzaak, wel integendeel. *« Een groot aantal christenen kunnen het Romeinse missaal niet gebruiken, zelfs niet als het in de volkstaal geschreven is, en iedereen is niet bekwaam om de liturgische riten en formules juist te begrijpen. Deze mensen kunnen aan het eucharistisch offer deelnemen en genieten van de weldaden ervan dankzij een andere methode, die voor sommigen gemakkelijker blijkt te zijn, zoals b.v. het vroom mediteren van de mysteries van Jezus Christus of het verrichten van andere godsdienstige oefeningen. Ook is het mogelijk om andere gebeden te bidden die van de heilige riten verschillen naar de vorm maar er naar de natuur volkomen mee overeenstemmen »* (Mediator Dei).

Het Concilie droomde echter van iets helemaal anders : **« De herders moeten er waakzaam op toezien dat bij het liturgisch handelen niet slechts de wetten betreffende de geldigheid en geoorloofdheid van de viering worden onderhouden, maar ook [maar vooral !] dat de gelovigen er met begrip, actief en met vrucht aan deelnemen »** (art. 11).

Abbé de Nantes : *« De woorden “maar ook” zetten een kruis over wat vroeger gedaan werd en kondigen aan dat het bijkomstige, ontwikkeld en opgelegd door de Hervorming, het essentiële zal vervangen – dat nochtans de goddelijke... actie is ! »*

De breuk van het Concilie met de traditie is klaar en duidelijk : *« Voor de specialisten van Vaticanum II betekent de uitwendige, natuurlijke, moderne deelname ALLES ; de intieme communicatie met God is in hun ogen NIETS... en de intieme actie van God die zich aan de zielen geeft door middel van de sacramentele riten wordt verwaarloosd. »*

In zijn boek *« Ein neues Lied für den Herrn »* (1995) schreef kardinaal Ratzinger dat diegenen die aan *« de actieve deelname de betekenis van een uiterlijk activisme gegeven hebben, het Concilie op een verkeerde manier geïnterpreteerd hebben. »* Maar artikel 19 van de constitutie stelt uitdrukkelijk dat **« de herders zich met ijver en geduld moeten wijden aan de liturgische vorming van de gelovigen en hun actieve, inwendige en uitwendige deelname. »**

« De uitwendige deelname die door het Concilie gewild werd », zo vervolgt de stichter van de katholieke Contrareformatie in de twintigste eeuw, « komt er op neer dat de gelovige heel zijn wezen moet richten niet op God, niet op Jezus Christus, nog minder op de

Allerheiligste Maagd Maria, maar op de liturgie, dat wil zeggen op het “circus” dat de hervormers ervan gemaakt hebben. » De priester wordt gedegradeerd tot een animator, een acteur die ervoor moet zorgen dat het volk “tot leven komt” !

DE LITURGIE VOOR HET VOLK

Om de **“deelname”** van het volk te vergemakkelijken en te ontwikkelen vroeg het Concilie om **« een algemene vernieuwing van de liturgie »** en droeg zij de experts op om **« de teksten en riten zo op te stellen dat zij het heilige dat zij in tekenen aanduiden duidelijker tot uitdrukking zouden brengen »** (art. 21). Dat kwam neer op het toelaten van veranderingen en wijzigingen, want volgens de constitutie **« bestaat de liturgie uit een deel dat onveranderlijk is, als van Godswege ingesteld, en uit veranderlijke delen, die in de loop van de tijden kunnen wisselen »** (ibid.). Een grote onvoorzichtigheid waarmee het licht op groen werd gezet voor de meest revolutionaire experimenten...

« Hoewel de heilige liturgie bovenal eredienst aan de goddelijke majesteit is, toch bevat zij ook een aanzienlijke onderrichting voor het gelovige volk » (art. 33). *« Dat “hoewel” is een bekentenis : het volk wordt gescheiden van zijn God »,* legt abbé de Nantes uit. Inderdaad wordt het fundamenteel theocentrisme van de liturgie in concurrentie gebracht met iets totaal nieuws : een *anthropocentrisme*, dat voor de experts in feite de essentie uitmaakt. De cultus van God zal meer en meer verwaarloosd worden ten voordele van de “onderrichting” van het volk.

« De riten moeten van een nobele eenvoud zijn ; zij moeten doorzichtig zijn door hun beknoptheid en onnodige herhalingen vermijden ; zij moeten aangepast zijn aan het bevattingsvermogen van de gelovigen » (art. 34). *« Op die manier heeft Vaticanum II op voorhand een blanco volmacht gegeven aan iedereen die altijd maar verder wil gaan in de geest van het Concilie door te vereenvoudigen, te schrappen, aan te passen en te innoveren, met de bedoeling om de godde-*

Augustin kardinaal Bea (rechts) in gesprek met de protestantse theoloog Edmund Schlink, de officiële waarnemer van de Evangelische Kerk van Duitsland. Bea was een Duits jezuïet die in 1924 naar Rome gezonden werd waar hij carrière maakte. Joannes XXIII creëerde hem kardinaal in 1959 en benoemde hem het jaar daarop tot eerste voorzitter van het nieuwe Secretariaat voor de bevordering van de christelijke eenheid, dat een sleutelrol zou spelen op het Concilie.

lijke liturgie altijd maar gemakkelijker, opener en begrijpelijker te maken... tot er alleen maar een louter menselijk gebeuren overblijft » (CRC nr. 53, p. 8).

Het is niet een zogenaamd post-concilie dat de zuivere bedoelingen van het Concilie verraden heeft: het is het Concilie zelf dat de deur wagenwijd heeft opengezet voor de meest godslasterlijke vertoningen!

WEG MET HET LATIJN !

Kardinaal McIntyre van Los Angeles legde de vinger op de wonde toen hij zei: « *De aanval op de Latijnse taal in de liturgie is onrechtstreeks, maar écht, een aanval op de onwrikbaarheid van de heilige dogma's* » (Acta I, 1, p. 370).

Het bewijs dat het Latijn op leerstellig vlak veel zekerder is, ligt in het feit dat alle dogmatische definities in het Latijn geformuleerd zijn. De dominicaanse theoloog Yves Congar gaf in zijn « *Journal du Concile* » toe dat hij het moeilijk had om in het Latijn over oecumene te spreken omdat die taal hem belette de “nuances” van zijn gedachten uit te drukken. Met het Latijn kon hij niet knoeien.

Bovendien vormt het Latijn een obstakel voor het naturalisme van de progressisten, die geheel het christelijk mysterie willen overbrengen naar het tijdelijke, aardse domein. Zij gebruiken een woordenschat die bewust dubbelzinnig is en waarin het geloof nog enkel op louter menselijke zaken wordt toegepast. Abbé de Nantes: « *De liefde wordt puur lichamelijk in de christelijke prediking zelf; de zaligheid is nog slechts het verhoopte geluk in een aardse toekomst; de vrede die God alleen schenkt, wordt op een gevaarlijke manier verward met datgene waartoe pacifistische slogans oproepen; de rechtvaardigheid is nog slechts een dringende sociale eis, die niet de bekering van de militant vereist maar zijn engagement in de strijd – een strijd die niets meer te maken heeft met het geestelijk gevecht.* »

Door zijn verheven, gewijd karakter voert het Latijn ons binnen in het domein dat voorbehouden is aan God. De Latijnse woorden voor liefde, vrede en rechtvaardigheid sluiten naadloos aan bij het universum van de godsdienst, de H. Schrift en de kerkelijke traditie. « *Het begrip caritas roept automatisch een zuivere en edelmoedige liefde van bovennatuurlijke oorsprong op. Het woord justitia verwijst naar het onovertroffen Romeinse recht en is doordrongen van wijze matiging, terwijl het tegelijkertijd ook de evangelische schakering van een werkelijk religieuze deugd heeft, die van de rechtvaardigen en de nederigen. De term pax spreekt over de dingen van de ziel, over staat van genade en vereniging met God, en in die zin prijkt het trouwens ook boven de toegangspoort van talloze abdijen. Het woord libertas komt vaak in onze gebeden voor, maar altijd in de context van strijd tegen en overwinning op de duivel, nooit in de betekenis van losbandigheid* » (Brief nr. 94, oktober 1961).

Maar het Tweede Vaticaans Concilie gaf toe aan de eis van de progressisten en offerde het Latijn op.

« *Sacrosanctum Concilium* » volgt altijd hetzelfde bedrieglijk procédé: eerst “wij houden sterk vast aan...”, en dan “MAAR wij voorzien alle wettige middelen om er een eind aan te maken”! Artikel 36, paragraaf 1: « **Het gebruik van de Latijnse taal moet, behoudens de bepalingen van het particulier recht, in de Latijnse ritussen bewaard blijven.** » Daarmee is elke nietsvermoedende traditionalist gesust. Paragraaf 2: « **Maar omdat het gebruik van de landstaal dikwijls zeer nuttig kan zijn voor het volk** [is dat volk dan zo dom?] **moet er een ruimere plaats aan kunnen gegeven worden.** » En wie beslist daarover? « **De bevoegde territoriale kerkelijke autoriteit van art. 22, par. 2** », dat wil zeggen “de bisschoppenconferenties”, dat wil zeggen de “experts” die deze conferenties naar hun hand zetten. « *En daarmee is de enorme werf opengesteld van de liturgische boeken in alle mogelijke talen en dialecten* », besluit abbé de Nantes.

Andere nieuwigheid: de invoering in de liturgie van de plaatselijke Kerken van tradities, gebaren en uitdrukkingen die deel uitmaken van het patrimonium van een bepaald land. Ter attentie van de behoudsgezinden wordt onderstreept dat de Kerk niet schippert over « **het geloof of het welzijn van heel de gemeenschap.** » MAAR desondanks « **wenst de Kerk geen starre gelijkvormigheid op te leggen in de liturgie** » (art. 37). Het vervolg is een aansporing om zich open te stellen voor alle culturen en alle folklore, die door de Kerk « **ongeschonden in ere worden gehouden en soms zelfs in de liturgie toegelaten, mits ze verenigbaar zijn met...** » Met wat? Met het katholiek geloof, de katholieke cultus, de katholieke zeden? Helemaal niet. Maar wél « **met de beginselen van de ware en echte liturgische geest** »... Voor men het weet, glijdt men af in syncretisme en interreligie.

DE EISEN VAN DE OECUMENE

« Artikel 48 legt de nadruk op wat van primordiaal belang is vandaag: “**de actieve deelname aan de heilige handeling**”, met andere woorden het uitwendig activisme. Alsof de oude liturgie en de intieme deelname aan de goddelijke mysteries aan de gelovigen niet gaven wat ze kwamen zoeken: berouw om hun zonden, aanbidding, vereniging (communie) met Christus, waarborg op het eeuwig leven in de Hemel. Neen, volgens het Concilie waren zij “**als buitenstaanders of zwijgende toeschouwers**”. Daarom moet de mis veranderen » (abbé de Nantes).

« **Het misoffer moet zijn volle pastorale uitwerking krijgen** » (art. 49) en daarom « **moet het vaste misritueel worden herzien** » (art. 50): vereenvoudiging, inkorting, weglating van « **onnutte toevoegingen** » (?), herinvoering van wat vroeger geschrapt was... Wat is de boodschap? Dat álles op de helling mag gezet worden. En wat is de onderliggende agenda? **De bevordering van de oecumenische geest.**

In de inleiding van de constitutie werd al discreet gezinspeeld op de oecumenische doelstellingen van de hervormers van de liturgie: « **Het heilig concilie stelt**

Mgr. Pericle Felici speelde een belangrijke rol op het Concilie als algemeen secretaris. In 1967 creëerde Paulus VI hem kardinaal. Op de twee conclaven van 1978 was hij het die als kardinaal-deken van op de loggia van de Sint-Pietersbasiliek het « *Annuntio vobis gaudium magnum...* » uitsprak.

zich ten doel [...] te bevorderen wat kan bijdragen tot de eenheid van allen die in Christus geloven » (art. 1). Naar het zeggen van pater Gy, raadgever van de voorbereidende commissie over de liturgie, had men « *in het voorbereidend schema alles geïntegreerd wat vanuit evangelisch standpunt waardevol was in de liturgische perceptie van de hervormers* », dat wil zeggen lutheranen en calvinisten (*La Maison-Dieu*, nr. 76, 1963, p. 17).

De *NOVUS ORDO MISSÆ* die na het Concilie zou worden afgekondigd, in 1970, zou volledig beantwoorden aan de oecumenische bekommernissen van de constitutie *Sacrosanctum Concilium*. Pater Annibale Bugnini gaf dit ronduit toe toen hij op 19 maart 1965 uitleg gaf bij de wijzigingen die waren aangebracht aan de plechtige gebeden van Goede Vrijdag :

« *In het oecumenisch klimaat van het Tweede Vaticaans Concilie heeft men van verschillende zijden opgemerkt dat bepaalde uitdrukkingen van de Orationes sollemnes van Goede Vrijdag pijnlijk klinken voor hedendaagse oren. Het is altijd hard te moeten raken aan eerbiedwaardige teksten [wat een hypocrisie !] die gedurende eeuwen de christelijke vroomheid met zoveel nut hebben gevoed, en die ook vandaag nog de geestelijke geur dragen van de heldhaftige tijden van de primitieve Kerk. Vaak is dit werk dan ook "met de dood in het hart" moeten gebeuren, wanneer het ging om het opofferen [sic] van uitdrukkingen en concepten die zo dierbaar zijn en waarmee we zo vertrouwd waren. Hoe zouden we geen spijt hebben over het Ad sanctam matrem Ecclesiam catholicam atque apostolicam revocare dignetur van het zevende gebed ? "Verwaardig u om de ketters en de scheurmakers terug te voeren tot onze heilige moeder de katholieke en apostolische Kerk..." Ook hierin werd de Kerk geleid door de liefde voor de zielen [maar blijkbaar niet door bekommernis om hun eeuwige redding] en [vooral !] door **het verlangen om alles te doen om voor onze afgescheiden broeders de weg naar de eenheid gemakkelijker te maken**. Met dat doel voor ogen wilde zij elke steen wegnemen die **al was het maar de schaduw van een risico zou kunnen vormen dat zij zich zouden stoten of onaangenaam verrast zouden worden** » (*Documentation catholique*, 1965, kol. 605-606).*

Maar deze weglatingen en verminkingen « *brenge schade toe aan de waarheid en aan het geloof* », zoals Mgr. Staffa tijdens de debatten terecht opmerkte. Hij kantte zich krachtig tegen de pretentie van het Concilie om « *met alle mogelijke middelen* » de vereniging met de « *afgescheiden broeders* » te bevorderen.

Artikel 53 : « **De "gemeenschappelijke voorbede" of het "gebed van de gelovigen", na het evangelie en de homilie, moet worden hersteld...** » Deze gemeenschappelijke voorbede bestond in de primitieve Kerk

maar werd geschrapt uit de Romeinse ritus vanaf het einde van de vijfde eeuw. Zij bleef enkel bewaard in het officie van Goede Vrijdag, in de vorm van de hierboven aangehaalde « *plechtige gebeden* »... die door de conciliaire Hervorming vervalst werden. De reden waarom de voorbeden terug ingevoerd werden in de liturgie van de zon- en feestdagen ligt voor de hand : om het volk een zogezegd « *priesterlijke* » functie te kunnen toekennen (zo staat het trouwens letterlijk in de inleiding op het nieuwe missaal). In de praktijk zijn deze voorbeden in veel gevallen misbruikt voor het spuien van een materialistisch, syndicalistisch en progressistisch gedachtegoed.

« *Het sacrament van het priesterschap wordt afgehandeld in vijf regels. Dit is zo belachelijk dat het de onverschilligheid van het Concilie aantoon voor het onderwerp : de priesters. Maar bestond er eigenlijk een clerus vóór Vaticanum II ? Nergens in deze conciliaire constitutie over de liturgie bemerkt men er een spoor van...* »

BESLUIT

« *Sacrosanctum Concilium* » is bewust opgezet als een programma voor « *de verschrikkelijkste liturgische revolutie uit de geschiedenis van de Kerk* » (abbé de Nantes). Om de handtekening van de traditionalisten onder dit document te krijgen werd het volgestopt met geruststellende principes en verheven standpunten. Maar de progressisten wisten dat het een vrijgeleide was om eindelijk hun gangen te kunnen gaan...

broeder François van Maria ter Engelen
(wordt vervolgd)

« KONING » VOLTAIRE (1694-1778)

DE WEGBEREIDER VAN DE FRANSE REVOLUTIE

Tweehonderd dertig jaar geleden stierf de man die meer dan wie ook met zijn perverse ideeën en geschriften de geesten in Frankrijk rijp maakte voor het verschrikkelijke bloedbad van 1789. Kort voor zijn dood schreef hij aan een vriendin: « *Mijn groot ongeluk is dat ik geen hoop heb nog lang genoeg te leven om mijn onderneming tot een goed einde te brengen; maar ik heb in elk geval de basis gelegd. Diegenen die er baat bij hebben, zullen afmaken wat ik begonnen ben* » (25 januari 1775). De waarheid over het leven van een 18de-eeuwse antichrist.

WE schrijven 1745. Frankrijk wordt geregeerd door koning Lodewijk XV, *Louis le Bien-Aimé*, de opvolger van de Zonnekoning. Het land wordt overal in de wereld gerespecteerd en bewonderd, zijn beschaving geldt als een na te volgen ideaal. De Franse smaak, het Franse gedachteleven en de Franse taal hebben internationale voorrang. Het dichtstbevolkte land van Europa is welvarend en gelukkig. « *Het is ongelooflijk van hoeveel welstand en tevredenheid het hele land getuigt* », noteert de echtgenote van een Engels diplomaat.

Naast bewondering is er ook afgunst. In 1739 is het reeds lang sluimerende conflict met Engeland uitgebroken, dat begon als een beperkte koloniale oorlog maar snel uitgroeit tot een onverbidelijke strijd om het overwicht in Europa én in de wereld: een tweede Honderdjarige Oorlog die zal beslecht worden op het slagveld van Waterloo.

DE REPUBLIEK VAN DE LETTEREN TEGEN DE MONARCHIE

In februari 1745 slaat aan het Franse hof in Versailles het noodlot toe. Op het bal van de Opera maakt de koning kennis met een beeldschone jonge vrouw. In een oogwenk wordt zij het voorwerp van een passie die zo hevig is dat Lodewijk XV alles voor haar opgeeft en al zijn plichten voor haar opzij schuift – hij, de koning van Frankrijk, de Allerchristelijkste Koning, op het moment dat het land in volle oorlog verkeert en de godsdienst langs alle kanten wordt aangevallen... Hij heeft een vrome, deugdzame en trouwe echtgenote, die overloopt van tederheid voor hem en die klaarstaat om hem terug in haar armen te nemen. Hij heeft zeven kinderen van wie hij houdt, hij wordt aanbeden door heel zijn volk. En hij laat zich op een gemaskerd bal vangen door *Satan*!

Madame d'Étioles, geboren Jeanne Antoinette Poisson, de toekomstige markiezin de Pompadour, is niet zo lief en onschuldig als ze lijkt. Zij wordt in werkelijkheid in de armen van de koning geduwd door wat we de *Tegen-Kerk* en het *Anti-Frankrijk* zouden kunnen noemen: de kring van de antiklerikale “filosofen”, het wereldje van de genadeloze kritikasters van de monarchie van goddelijk recht.

Het midden van de achttiende eeuw is « *een sleutelmoment in de geschiedenis van de menselijke geest door de revolutie die zich in de ideeën lijkt voor te bereiden* », schrijft d'Alembert. Rond 1750 worden inderdaad enkele van de meest invloedrijke werken van het tijdperk gepubliceerd: « *L'esprit des lois* » van

Montesquieu (1748); het eerste volume van de « *Encyclopédie* » door Diderot (1751); « *Le Siècle de Louis XIV* » van Voltaire (1751); « *Discours sur l'origine et les fondements de l'inégalité* » van Rousseau (1755). Al deze “filosofen” zijn misschien wel erg verschillend van elkaar, verdeeld in atheïsten en deïsten, ruziënd met mekaar uit jaloezie of door toedoen van persoonlijke rivaliteiten, maar in één zaak zijn zij eensgezind: hun haat jegens het “fanatisme”, dat wil zeggen de Kerk en de katholieke godsdienst, en hun afkeer van de gevestigde maatschappij die van deze godsdienst doordrongen is.

Al deze gezworen tegenstanders van het *Ancien Régime* vinden elkaar in wat Voltaire zeer treffend *La république des lettres* genoemd heeft: een subversieve staat in de staat, « *een georganiseerde sekte die van jaar tot jaar sterker wordt en die langzaam maar zeker het koninkrijk opsluit in een zeer dicht netwerk van literaire salons, academies, vrijmetselaarsloges, letterkundige verenigingen en chambres de lecture* » (Pierre Gaxotte, *Le siècle de Louis XV*, Parijs 1933, p. 244).

Met Madame de Pompadour beschikt de Sekte over een pion van onschatbare waarde, een paard van Troje in de vesting die zij willen vernietigen...

Het hof verneemt al vlug dat de nieuwe maîtresse van de koning niet alleen “slechts” van burgerlijke komaf is maar ook bekend is met de wereld van *les gens de lettres*. Ze dineert met Marivaux en Montesquieu; ze correspondeert met Voltaire. Ze denkt “filosofisch”, dat wil zeggen los van welk godsdienstig geloof ook. « *Haar opvoeding was uiterst gesoigneerd geweest voor alles wat met de kunst van het amusement te maken heeft: met uitzondering van de moraal had men haar alles geleerd* » (Gaxotte p. 171).

Deze vrouw zal een verderfelijke invloed uitoefenen op de koning en op de zaken van het koninkrijk. Door haar bescherming krijgen de krachten die samenzweren tegen het altaar en de troon gevaarlijk veel bewegingsvrijheid. « *Zij bezorgt hen een inkomen en een logement, behoedt hen voor de gestrengheid van het gezag, maakt voor hen de weg vrij in de wereld en in de Staat* » (Gaxotte p. 191). ***De koning slaapt met de duivel, en levert daardoor zichzelf uit aan zijn vijanden...***

Op 25 april 1746, amper een jaar na het fameuze bal, wordt Voltaire, de lievelingsauteur van Madame de Pompadour, opgenomen in de *Académie française*. Lodewijk XV, die niets moet hebben van de schrijver-filosof, geeft toe aan de druk van zijn maîtresse.

Voltaire is overigens de vriend van alles wat de toenmalige maatschappij aan verdorven, immorele en goddeloze lieden telt. De vorst veinst dat hij genoeg neemt met de verzekering van Voltaire het katholiek geloof genegen te zijn, iets wat noodzakelijk is om de uitverkiezing in de Academie te kunnen wettigen: « *Ik mag zeggen ten overstaan van God die mij aanhoort dat ik een goede burger ben en een echt katholiek* », schrijft de verdediger van de leugen onbeschaamd in een brief geadresseerd aan een jezuïet en bestemd voor de meest ruime verspreiding. « *Als men ooit onder mijn naam een blad gedrukt heeft dat zelfs nog maar de koster van mijn parochie zou kunnen schandaliseren, dan ben ik bereid dat te verscheuren!* » Ondertussen noteert hij onder al zijn andere brieven wel de godslasterlijke afkorting « *Ecr. l'inf.* », die al zijn correspondenten perfect begrijpen: « *Écrasons l'Infâme* », « *Laat ons het ellendig monster verpletteren* », de katholieke Kerk, en dus de Zoon van God van wie hij beweert dat hij Hem vereert!

Het is merkwaardig dat Voltaire tot op vandaag gespaard wordt door alle Franse literaire critici en historici – zelfs door hen die als “rechts” beschouwd worden. Zijn intelligentie, zijn elegantie, zijn perfecte beheersing van de kunst van het converseren verleiden iedereen. Hij lijkt de Franse *esprit* te belichamen, en een Fransman die hem verloochent, wekt de indruk zichzelf te verloochenen. Toch moeten we dit voorbehoud opzij durven zetten om in deze figuur, die des te gevaarlijker is in de mate dat hij verleidelijk is, de persoon te zien die hij in werkelijkheid is.

« VERTEERD DOOR DE DORST NAAR BEROEMDHEID »

François-Marie Arouet, geboren op 22 november 1694, heeft vanaf zijn kindertijd een zwakke gezondheid. Die « *kwetsbaarheid* » speelt hij heel zijn verdere leven uit: afwisselend “sterft” hij en “verrijst” hij opnieuw, gedreven als hij is door de strijd « *tegen de intolerantie, het fanatisme en de vooroordelen* », anders gezegd: tegen Jezus Christus en zijn Kerk.

Als hij tien jaar oud is, wordt hij naar *Louis-le-Grand* gestuurd, het prestigieuze college van de jezuïeten in Parijs. Hij blijkt een uiterst briljante leerling te zijn, intelligent, vol bewondering en talent voor de letteren, een handig schrijver van verzen. Aan de jezuïeten dankt hij heel de vorming van zijn geest en zijn smaak. Maar zijn biechtvader schrijft: « *Dit kind wordt verteerd door de dorst naar beroemdheid.* »

De paters geven hem een correct godsdienstondericht, met nochtans een nadelige tendens tot **deïsme**, wat in die tijd gemeenschappelijk was aan de twee grote stromingen die elkaar bekwamen, jezuïeten en jansenisten. De eerstgenoemden verzachtten alles wat door de laatstgenoemden versterkt werd: de erfzonde, de Verlossing. Voltaire zal alle dogma's zonder meer verwerpen en nog alleen het filosofisch bestaan van een scheppende God overhouden, een *Dieu horloger* die de wereld als een klok in gang gezet heeft maar er

zich voor de rest niet om bekommert. Deze opvatting laat hem toe om mee te doen met alle mogelijke libertijnse uitpattingen, onder het voorwendsel dat hij zo de tirannieke en wrede God van zijn jeugd- en vormingsjaren uitbant. De God van de deïsten is ver weg, “transcendent”! En het leven is zo mooi...

De milieus waarin hij zich begeeft zijn van betreurenswaardige aard. Als twaalfjarige [!] neemt zijn peter, abbé de Châteauneuf, hem mee naar de Parijse vrijmetselaarsloge *La Société du Temple*, waarvan de grootmeester een prins van koninklijk bloed is, Philippe de Bourbon-Vendôme, een mondaine libertijn die door Lodewijk XIV was verbannen wegens zijn aanstootgevende levenswijze. De opgroeiende Voltaire wordt een vaste gast op de soupers van deze verdorven hoge adel, die berucht zijn om hun orgieën. Hij neemt van hen niet alleen de zuiverheid en elegantie van de taal over maar ook hun soeverein en ironisch misprijzen voor de meest heilige zaken. « *De brutaliteit wordt voor de jonge Voltaire een beroep dat hij met glans uitoefent* » (Gaxotte). “Brutaliteit” is een te zwakke term: “godslastering” is meer op zijn plaats.

Zijn vader eist dat hij rechten gaat studeren. Hij legt er zich met tegenzin bij neer, maar later zal deze studie hem van pas komen: hij wordt een pleiter en een haarklover van topniveau. Maar zijn voorliefde gaat uit naar de letteren. Het beroep van letterkundige stelde tot op dat ogenblik sociaal gesproken niet veel voor, maar **met hem groeit het uit tot een “kennen” dat een “macht” opeist en dat kan rivaliseren met de oude maatschappelijke standen.** Hij beweert zelfs dat hij die standen overtreft; ongetwijfeld een bewijs van de frustratie die hij altijd gevoeld heeft over zijn burgerlijke afkomst en van zijn afgunst tegenover de aristocratie.

Tijdens zijn studentenjaren gedraagt hij zich kalmer dan zijn kameraden. Nachtbrakerij en zwelgpertijen zijn niet aan hem besteed, hij heeft er trouwens de gezondheid niet voor. Hij werkt keihard om zijn antichristelijk deïsme te bevestigen, met de vurigheid van een militant.

DE EERSTE ANTICHRISTELIJKE WERKEN

In 1715 publiceert hij een « *Ode sur le vrai Dieu* », die een satire is op de mysteries van de Menswording en de Verlossing. Het betekent het begin van de literaire carrière van een goddeloze, die gedreven wordt door een onblusbare, passionele haat tegen Christus en het christendom en die heel zijn leven en werk in dat teken zal plaatsen. Rond die tijd gebruikt hij voor het eerst het pseudoniem “Voltaire”, een anagram van Arouet l[e] j[eune].

In 1718 verschijnt « *Oedipe* », een “tragedie” die handelt over de jansenistische predestinatieleer. Onder het gemakkelijke mom van de Griekse mythologie lanceert hij zijn rekwisitoor tegen de geestelijkheid: « *Les prêtres ne sont point ce qu'un vain peuple pense. Notre crédulité fait toute leur science* » (“De priesters zijn niet wat het volk in zijn argeloosheid over hen denkt: onze lichtgelovigheid maakt heel hun wijsheid uit.”)

Vijf jaar later is het de beurt aan een volgend antichristelijk en antiklerikaal werk: « *La Henriade* », een episch gedicht dat Hendrik IV verheerlijkt omwille van zijn edict van tolerantie tegenover de protestanten. Voltaire ontketent al zijn duivels in de beschrijving van het “fanatisme” van de katholieken, waarvoor de moordpartij van de Sint-Bartholomeüsnacht hem natuurlijk een ideale aanleiding biedt. Zijn obsessie is dat al het lijden een gevolg is van de “priesterlijke wreedheid”. Hij is op een onbegrijpelijke wijze vervuld van haat jegens Jezus Christus en zijn priesters, die « *ik heb gehaat, die ik haat en die ik zal haten tot aan het Laatste Oordeel.* »

Hij frequenteert de Engelse kolonie in Parijs. Lord Bolingbroke, de verbannen leider van de *Tories*, wordt zijn mentor in de filosofie. Op dertigjarige leeftijd is Voltaire een zelfverzekerd man, mondain en rijk, want hij heeft een goede neus voor geldzaken. Zijn vermogen garandeert zijn onafhankelijkheid van geest. In de salons en aan het hof bereikt hij het toppunt van de populariteit.

Precies op dat ogenblik werkt hij zich door zijn verwaandheid voor de eerste keer in nesten. Hij heeft een aanvaring met de machtige edelman ridder de Rohan, die bij een eerste kennismaking vraagt hoe zijn naam nu eigenlijk luidt, Arouet of Voltaire, en als antwoord krijgt: « *Voltaire! Ik begin naam te maken terwijl uw naam uitsterft!* » Rohan laat hem een afranseling toedienen, en de schrijver moet tot zijn diepe vernedering vaststellen dat niemand van zijn adellijke vrienden het voor hem opneemt. Hij wordt aangemaand om Parijs te verlaten, en in 1726 vertrekt hij naar Londen.

DE « GODSDIENST » VAN VOLTAIRE

Voltaire wordt in Engeland met open armen ontvangen. Hij leidt er gedurende drie jaar een werelds en intellectueel leven, knoopt er verschillende relaties aan, bestudeert de geschiedenis van het land en het politiek systeem, de constitutionele monarchie.

Na zijn terugkeer in Frankrijk publiceert hij de « *Lettres philosophiques* » of « *Lettres anglaises* ». In dit werk, dat een ware anglomanie ontketent, geeft hij hoog op over de godsdienstige tolerantie en de liberale politiek in Engeland, een modern land waar men leert denken en waar men blijk geeft van « *de eerbied die verschuldigd is aan letterkundigen* ». Kortom, Engeland is een dynamische samenleving en helemaal het tegendeel van de gesloten maatschappij van het Franse *Ancien Régime*. Het opzet van Voltaire is de economische en politieke superioriteit van Engeland aantonen om beter het Frans katholicisme en de absolute monarchie van goddelijk recht te bekampen.

Godsdienstige tolerantie in Engeland? De feiten hangen een heel ander beeld op. De fameuze *Act of Toleration* van 1689 gold voor alle protestantse sekten maar niet voor de katholieken. Een *bill* uit 1711 sloot *papists* uit van het bekleden van een openbaar ambt en bestrafte zelfs het bezit van een missaal. En vergeten

we niet dat in 1681 de aartsbisschop van Armagh en primaat van Ierland, de H. Oliver Plunkett, op een gruwelijke wijze door de Engelsen terechtgesteld werd « voor het verspreiden van het katholiek geloof ». Maar Voltaire negeert dit alles. De « *Lettres anglaises* » zijn een enorm succes; er worden twintigduizend exemplaren van gedrukt.

In 1733 schrijft hij zijn « *Lettre 25* » die gericht is tegen Pascal. Tegenover de metafysische angsten van Pascal die de menselijke natuur verscheurd ziet worden tussen Hemel en hel stelt Voltaire het zorgeloos optimisme dat hem wordt ingegeven door het schouwspel van de vele protestantse sekten in Engeland. Hoewel zijn bewondering vooral uitgaat naar de quakers neemt hij hen toch op de korrel, overtuigd als hij is dat het tijdperk van de sekten geen lang leven beschoren is en dat weldra het tijdperk van de nieuwe godsdienst zal aanbreken: het universele deïsme, dat vaag gelooft in een Opperwezen dat door de mens echter niet kan gekend worden en dat niet ingrijpt in de geschiedenis, zodat zijn schepselen vrij spel hebben.

De verspreiding van het deïsme hangt volgens hem samen met de toename van de tolerantie, en die tolerantie staat in rechtstreeks verband met... de handel. De « godsdienst » van Voltaire is eigenlijk het geld! Hij brengt zijn religie trouwens in de praktijk door voor grote bedragen te speculeren. Verder brengt de uitgave van « *La Henriade* » hem een fortuin op.

Korte tijd later maakt Voltaire kennis met Madame du Châtelet, met wie hij een verhouding begint die zeventien jaar zal duren. In het decadente Parijs van die tijd worden zij als een officieel koppel ontvangen, hij en zijn « *belle Émilie* ». Zij is intelligent, sensueel, deïstisch en geïnteresseerd in alle mogelijke wetenschappen; zij behoedt hem bovendien voor de gevolgen van zijn scherpe tong en niet minder scherpe pen. Om maatregelen vanwege de koning te voorkomen trekken ze zich beiden terug op haar domein in Cirey (Champagne); de markies du Châtelet wordt door Voltaire met geld afgekocht om niet moeilijk te doen. In Cirey wijden ze zich tien jaar lang, van 1734 tot 1744, aan intense studie en intellectuele arbeid – maar niet van een onschuldige soort!

EEN NIEUWE LUTHER

Samen met Émilie bestudeert hij de bijbelse exegese met de bedoeling om de bewijzen van de waarheid van het katholicisme te vernietigen. Zij steunen zich op het woordelijk commentaar van de benedictijn dom Calmet, een degelijk en eerlijk werk dat schijnbare tegenspraken en interpretatieproblemen aanstipt en er mogelijke antwoorden voor biedt. Voltaire en zijn vriendin onderstrepen de tegenspraken en moeilijkheden maar zwijgen in alle talen over de voorgestelde oplossingen, in een totaal misprijzen voor de waarheid. Zoals René Pomeau opmerkt: « *Het zou verkeerd zijn te geloven dat de kritiek van Voltaire ingegeven is door de zuivere liefde voor de waarheid* » (*La religion de Voltaire*, 1969, p. 124). Dat is wel het

minste wat men kan zeggen! Madame de Graffigny, een andere vriendin van Voltaire, is nog duidelijker: « *Hij is fanatieker dan alle fanatiekelingen die hij haat.* »

Wat bij Émilie rationalistische en vooringenomen kritiek is, wordt bij hem godslasterlijke ironie en grof sarcasme.

Aangaande de Persoon van Jezus kopieert Voltaire bewust de *Toledôt Jeshu*, het beruchte rabbijns pamflet dat Jezus van Nazareth afschildert als een fanatieke Jood, geboren uit overspel en uit de laagste klasse afkomstig, van wie de gezagsdragers de drijfverijen moesten bedwingen. Een vreselijke godslastering vat heel de “meditatie” van Voltaire over de Evangelies samen: « *Mocht de grote God die me aanhoort, de God die voorzeker niet uit een meisje kan geboren zijn, die niet kan gestorven zijn aan een paal, die niet kan opgegeten worden in een stukje deeg en die niet een aantal boeken vol tegenspraken, waanzin en afschuwelijkheden kan geïnspireerd hebben, mocht die God die de schepper is van alle werelden medelijden hebben met de sekte van de christenen die hem lasteren!* » (*Sermon des cinquante*, 24, 453-454).

Nadat zijn ballingschap ten einde is, keert Voltaire terug naar Parijs waar hem niets dan roem wacht. Lodewijk XV, die zelf een publieke zondaar is, laat zich overtuigen door zijn libertijnse, “verlichte” entourage om hem in 1745 te benoemen tot officieel geschiedschrijver van de koning. Een groteske titel, als men weet dat Voltaire volkomen onbekwaam is om de geest van een tijdperk te vatten en geen enkel personage kan beschrijven zonder het volledig te vervormen met zijn perverse klauwen. « *La Pucelle* », over de H. Jeanne d'Arc, spreekt in dat opzicht boekdelen...

In 1746 verkrijgt hij zijn opname in de *Académie française*, met de steun van Madame de Pompadour én van Paus Benedictus XIV, aan wie Voltaire zijn « *Mahomet* » (1741) opgedragen heeft; voor wie ogen heeft om te zien is het werk een venijnige satire op de katholieke godsdienst, maar de H. Vader laat zich van genen en stuurt de auteur zelfs medailles toe!

Hij wordt aangesteld tot *gentilhomme ordinaire de la chambre du Roi*, alweer dankzij de maîtresse van Lodewijk XV die haar opgang voor een groot deel aan hem te danken heeft. In 1749 krijgt hij een uitnodiging van Frederik II de Grote van Pruisen, met wie hij al geruime tijd gecorrespondeerd heeft; hij droomt ervan een politieke rol te spelen: « *Eén van de grootste zegeningen die wij de mensheid kunnen brengen* », schrijft hij aan de protestantse vorst, « *is het uitroeien van bijgeloof en fanatisme, en de machthebbers beletten diegenen te vervolgen die anders denken.* » Hij trekt naar Potsdam en verblijft enkele jaren in kasteel Sanssouci. De verhouding tussen de koning-filosof en de “koning van de filosofen”, die in het begin idyllisch verloopt, krijgt al vlug een stormachtig karakter. Tenslotte jaagt Frederik hem weg als aan het licht komt dat Voltaire zich schuldig heeft gemaakt aan illegale speculatie.

FRÉRON ONTMASKERT VOLTAIRE

Élie Fréron, een tijdgenoot van Voltaire, was een literair criticus die in 1754 het tijdschrift *L'année littéraire* stichtte. Daarin hekelde hij onafgebroken de zelfbenoemde Grote Schrijvers en de pseudo-filosofen van de Verlichting, wat hem ondermeer door Voltaire absoluut niet in dank afgenomen werd.

Fréron ging er prat op dat hij zes boekdelen zou kunnen vullen met teksten van Voltaire die niets anders dan plagiaat waren. De kasteelheer van Ferney was razend en schreef een (bekend) epigram om zijn tegenstander te treffen:

*“L'autre jour au fond d'un vallon
Un serpent mordit Jean Fréron.
Que pensez-vous qu'il arriva ?
Ce fut le serpent qui creva.”*

Maar enkele weken later onthulde Fréron in *L'année littéraire* dat het epigram van Voltaire... plagiaat was! « Het is ongeveer honderd jaar oud. Eerwaarde Heer Batteux citeert het in het derde deel van zijn handboek over de letterkunde, uitgegeven in 1753 bij Desaint en Saillant, bladzijde 180. U zal zelfs vaststellen dat het origineel kwalitatief iets beter is dan het gedicht dat u gelezen hebt. Luister maar:

*“Un gros serpent mordit Aurèle ;
Que croyez-vous qu'il arriva ?
Qu'Aurèle mourut : bagatelle !
Ce fut le serpent qui creva.”*

EEN NIEUWE CALVIJN

In 1755 verhuist hij naar Genève, waar hij veilig zit om de wetten van Frankrijk en het hele staatsbestel naar hartelust uit te dagen. In het naburige Ferney koopt hij vier jaar later een landgoed waar hij tot vlak voor zijn dood zal blijven wonen. Hij is ondertussen schatrijk geworden door allerlei beleggingen en als aandeelhouder van de *Compagnie des Indes*.

Vanuit het kasteel van Ferney ontketent Voltaire een echte godsdienstoorlog die twintig jaar zal duren, tegen de geestelijkheid in het algemeen en tegen jezuïeten en jansenisten in het bijzonder. De verdrijving van de jezuïeten uit het koninkrijk beschouwt hij als een halve overwinning... want nu hebben de jansenisten vrij spel.

« *In een uithoek van Frankrijk zit een man* », schrijft zijn tijdgenoot Fréron, « *die er zijn levensdoel van lijkt gemaakt te hebben om het christendom te vernietigen, en van wie de geschriften misschien meer kwaad aangericht hebben dan die van Calvijn en Luther.* »

Hij werkt aan zijn « *Dictionnaire philosophique* » die verschijnt in 1764. Zijn hoofddoel blijft de strijd tegen zijn vaderland, tegen Vorst en Kerk. Zijn tactiek? « *Sla toe en verberg je hand* », zoals hij schrijft aan zijn “broeders” in de republiek van de letteren. Hij ontpopt zich tot een verrader en een samenzweerder. Rond 1760 is hij ervan overtuigd dat het niet moeilijk zal zijn om

het bouwwerk van de absolute monarchie dat steunt op de katholieke Kerk omver te werpen. Het werd opgetrokken door « *twalf schurken* » (de koningen van de dynastie van de Capetingers); « *vijf of zes verdienstelijke mannen die onderling tot een akkoord komen* » volstaan om het te verwoesten. Maar er dient vermeden te worden dat men zoals Samson omkomt in de puinhopen van de ineens stortende tempel: Voltaire wil geen martelaar worden!

Tijdens de Zevenjarige Oorlog (1757-1763) verraadt hij openlijk zijn koning. Hij intrigeert met Frederik de Grote tegen Maria-Teresia, de katholieke keizerin van Oostenrijk. En hij verheugt zich over de overwinning van de Pruisen op de Fransen bij Rossbach!

DE VADER VAN DE REVOLUTIE

In 1762 stort Voltaire zich op de zaak-Calas. Het parlement van Toulouse had een zekere Jean Calas, een protestant, ter dood veroordeeld wegens de moord op zijn zoon, die zich tot het katholicisme wou bekeren. Voltaire ziet eens te meer een kans om “het fanatisme” aan te klagen en mobiliseert zijn geestesgenoten in Frankrijk... en daarbuiten: Frederik II van Pruisen, Catharina de Grote van Rusland kiezen de kant van de zelfbenoemde Rechtvaardige Rechter. Tenslotte moet het parlement buigen onder de druk van een publieke opinie die volledig vergiftigd is door *le parti voltairien*: het vonnis wordt verbroken en Calas wordt postuum gerehabiliteerd. « *Er was een dogma geschapen* », schrijft Charles Maurras (1939): de zaak-Calas werd dé Zaak van de achttiende eeuw, en wie het waagde om twijfel te uiten over de vermeende onschuld van de man werd zonder pardon verketterd!

Als in 1763 zijn « *Traité sur l'intolérance* » verschijnt, is Voltaire ongenaakbaar geworden. Met een haast duivels voorgevoelen weet hij dat hij gewonnen heeft: « *Alles wat ik zie is zaad voor een revolutie die onvermijdelijk zal komen, al zal ik niet het genoegen beleven om er getuige van te zijn. Het licht [van de Verlichting!] heeft zich zo verspreid van de een naar de ander dat het bij de eerste gelegenheid zal losbarsten in een schitterend vuurwerk. De jeugd heeft geluk: zij zal prachtige dingen te zien krijgen!* » (1764).

Wanneer tsarina Catharina de Grote aan de “fanatiekelingen” van het katholieke koninkrijk Polen met geweld de Tolerantie wil opleggen, juicht Voltaire. Vijftigduizend Russische soldaten vallen Polen binnen, het land wordt verdeeld. De filosoof van Ferney weigert te zien dat Catharina puur uit eigenbelang gehandeld heeft, en hij steunt haar als zij het jaar daarop de oorlog verklaart aan de Turken. « *Dit is de tijd van de kruisvaarten* », durft hij schrijven – hij die de échte kruisvaarten door het slijk heeft gehaald!

Aan Frederik de Grote laat hij weten: « *Terwijl Catharina II de plaatsvervanger van Mohammed een rammeling geeft zouden de troepen van Pruisen de plaatsvervanger van Christus moeten omverwerpen!* » (Pomeau p. 354). Hij is totaal blind voor de machts-honger die deze twee « verlichte despoten » drijft; ze zijn niet katholiek, dat volstaat!

In 1768 en in 1769 houdt Voltaire zijn Pasen... Heiligschennis van een bijzonder sinistere aard, en de priesters die zich lenen tot deze schandalige komedie laten zich vangen door zijn geveinsde bekering. Hij werpt zich op als aanklager van het atheïsme. Als heer van Ferney wil hij vader van zijn volk zijn; hij ontplooit een maatschappelijke actie die maakt dat hij door de plaatselijke bevolking aanbeden wordt. Hij laat ook een kerk oprichten, met een opschrift dat zo is opgesteld dat het de demonische hoogmoed van de schenker etaleert:

« **Deo erexit**
VOLTAIRE »

In 1778 keert de Patriarch van de letteren terug naar Parijs; hij is 83 jaar oud. *Le tout Paris* stroomt toe om hem met een bezoek te vereren, en in de *Académie française* wordt hij ontvangen als een soeverein. Op 7 april volgt zijn initiatie in de Loge van de Negen Zusters, waar hij binnenkomt steunend op de arm van de Amerikaanse vrijmetselaar Benjamin Franklin. Zijn apotheose beleeft hij als hij de opvoering bijwoont van zijn laatste toneelstuk, « *Irène* », en de acteurs na de voorstelling een buste van hem met een lauwerkrans kronen, onder het uitzinnig applaus van een publiek van hovelingen en andere aristocraten – dezelfde die een decennium later onder de guillotine zullen terecht-komen. « *Men kan stellen dat de Franse Revolutie begonnen is op 10 februari 1778, de dag van de terugkeer van Voltaire in Parijs* » (André Bellessort, *Essai sur Voltaire*, 1925, p. 365).

Op 30 mei van hetzelfde jaar breekt het einde aan. Het gerucht verspreidt zich dat hij op sterven ligt. Als de pastoor van Saint-Sulpice hem komt opzoeken en vraagt of hij zich uiteindelijk wil verzoenen met Christus en de Kerk, antwoordt de stervende: « *Laat me met rust.* » De pastoor en enkele andere aanwezigen zijn er tot hun afgrijzen getuige van hoe Voltaire Christus, de Kerk, het katholiek geloof vervloekt temidden van ondraaglijke lichamelijke pijnen. François-Xavier de Fel-ler, in zijn *Journal historique et littéraire*, vat de dood van de schrijver-filosoof treffend samen: « *Voltaire est mort le blasphème à la bouche et la rage au cœur* » (“Voltaire is gestorven met een godslastering op de lippen en het hart vervuld van razernij”).

abbé Georges de Nantes

Nederlandstalige uitgave van *Il est Ressuscité! La Contre-Réforme Catholique au XXIe siècle*.

Stichter: abbé Georges de Nantes, Maison Saint-Joseph, F-10260 Saint-Parres-lès-Vaudes.

Verantwoordelijke uitgever: E. Govaerts, Postbus 14, B-2650 Edegem.

Abonnement: € 8. Steunabonnement: vanaf € 15. Buitenland: € 10.

Rekening 000-3302057-80. IBAN: BE 47000330205780. BIC: BPOTBEB1. Internet: www.crc-resurrection.org